

Til: Fakultetsstyret
Fra: Dekanen

Sakstype: O-sak
Møtesaksnr.: O-4
Møtenr. 3/2015
Møtedato: 19. juni 2015
Notatdato: 02.06.2015
Arkivsaksnr.:
Saksbehandler: Rasmus G. Andresen

IT-støtte til forskning

31. oktober 2014 behandlet Fakultetsstyret en diskusjonssak om finansiering av fakultetets fellestjenester for digital forskningsstøtte. 28. november 2014 vedtok Fakultetsstyret å avvikle den øremerkede finansieringen av fellestjenestene Tekstlaboratoriet (Tekstlab), Enhet for digital dokumentasjon (EDD) og Digitale medier i læring og forskning (DMLF-gruppen) ved fakultetssekretariatet.

Samtidig med vedtaket oppfordret Fakultetsstyret dekanatet om å videreføre en diskusjon om fakultetets satsing på digitala humaniora framover. Dekanatet er av den oppfatning at en diskusjon om *digitala humaniora* bør føres i de relevante fagmiljøene, og at fakultetsledelsens oppfølging primært må gjelde organisering av *digitale tjenester*, både ved HF og ved UiO.

Det er ennå for tidlig for å kunne vurdere effektene av vedtaket om endret finansiering av fellestjenestene. Det pågår dessuten for tiden flere prosesser ved UiO som vil påvirke tilbudet av digitale tjenester også til forskere ved HF. En rapport om organisering av IT-støtte til forskning har nylig vært på høring, men UiO har foreløpig ikke tatt noen beslutninger om rapportens anbefalinger.

Fakultetsstyret får her en kort statusorientering om arbeidet med digitale tjenester/IT-støtte til forskning.

Behov for digitale tjenester ved HF

Det er en økende grad av interesse for empiriske metoder – og da særlig bruk av digitale verktøy – i humanistisk forskning. Dette innebærer mange ulike tilnærminger og disse samles ofte under fellesbetegnelsen “digitala humaniora”. HF har tidligere respondert på denne trenden ved å opprette de nevnte enheter Tekstlab, EDD og DMLF som leverer digitale tjenester til forskere på HF. Disse opererer hver for seg, med DMLF plassert under fakultetet og EDD og Tekstlaboratoriet under Institutt for lingvistiske og nordiske studier.

Etter tilbakemeldinger fra instituttene i 2014 er det identifisert noen områder der behovet for digitale løsninger er størst og der behovene ikke er godt nok dekket av de ulike tjenestene i dag.

Disse områdene er:

- Analyseverktøy for tekst, levende bilder og lyd
- Verktøy og kompetanse for bearbeiding og analyse av store datamengder
- Statistikk og elektronisk datalagring
- Kart

HF-forskernes behov for regnekraft er relativt beskjedent. Såkalt «big data» er ikke en sentral utfordring, men det finnes behov for bl.a. statistisk analyse av tekst, lyd og bilder. Utfordringene ved HF's forskningsmiljøer er særlig knyttet til kompleksiteten i forskningsmaterialet. Forskningsdataene spenner over så mangt, fra objekter til tekster, lyd, video, og sensordata. Det er også kompliserende at mye av materialet er omfattet av både personvern og opphavsrett.

Selv om behovet for lagring av forskningsdata ikke er veldig stort ved HF sammenliknet med andre fagfelt er det en utfordring å kunne oppbevare data fra humanioraforskning i et langtidsperspektiv, at data og metadata glir over i hverandre (jf. arkeologiske utgravingsdata, gjenstandsbeskrivelser og kunsthistoriske samlinger), samt at dataene kan ha en svært kompleks intern organisering (syntaktiske trebanker, annoterte tekst og lydkorpus samt edisjonsfilologiske produkter).

Nettverk for digital humaniora

Ved HF er det etablert en forskergruppe, [Nettverk for digital humaniora](#), som er et nettverk som er åpent for alle som er interessert i digital humaniora. Som nettverket selv beskriver på sine nettsider er hensikten å samle utøverne i feltet og løfte frem prosjekter og aktiviteter som andre kan ha interesse av. Nettverket arbeider også for å fremme vilkårene for digital humaniora ved Universitetet i Oslo.

Fakultetsstyrets vedtak om fellestjenester

Fakultetsstyret vedtok å avvikle den øremerkede finansieringen av fellestjenestene EDD, Tekstlab og DMLF-gruppen f.o.m. 2015. Vedtaket om endret finansieringsmodell for de nevnte fellestjenestene var basert på en evalueringsrapport fra en arbeidsgruppe oppnevnt av fakultetsledelsen. I rapporten ble det lagt vekt på at instituttene har svært ulike behov og at tjenestene har vært benyttet av kun enkelte miljøer. Noen institutter har benyttet seg lite eller ingenting av tjenestene. I enkelte tilfeller har instituttene kjøpt eksterne tjenester for å dekke fagmiljøenes behov, og dermed har disse instituttene fått en dobbelt kostnad.

Det var viktige premisser for styrets vedtak at kostnadsfordeling mellom instituttene skal være basert på deres faktiske bruk av tjenestene og at instituttene må kunne prioritere hvilke prosjekter som skal gjennomføres.

Fakultetsstyret vedtok at et beløp tilsvarende den øremerkede finansieringen av de tre miljøene overføres til instituttene for å dekke kostnader knyttet til digital forskningsstøtte. I 2015 overføres det samlet 5,1 mill til instituttene.

Tjenestene mottar samtidig 75 % av tidligere øremerking i 2015 og deretter en reduksjon på 25 prosentpoeng hvert år fram til den er faset ut f.o.m. budsjettåret 2018. I disse tre årene har fakultetsstyret dermed foretatt en høyere avsetning til digitale tjenester enn tidligere.

[De tre tjenestene vil heretter fakturere for oppdrag](#). USIT, universitetets sentrale IT-støtte, ønsker også å tilby forskningsstøtte mot betaling til HF. I tillegg kan det være behov for forskningsstøtte som best dekkes av eksterne aktører.

Ikke felles strategi

Strategi for digital humaniora ble diskutert med instituttlederne ved flere anledninger i løpet av 2014. Digital humaniora er i ulik grad relevant for fakultetets miljøer, behov for digital forskningsstøtte er ulikt fordelt og utfordringene er forskjellige. Det ble konkludert med at det ikke er hensiktsmessig eller et ønske om en felles HF-strategi for digital humaniora. Hvert institutt bør lage planer for hvordan fagmiljøenes behov skal dekkes og vurdere hvorvidt en satsing på digital humaniora er relevant for den faglige utviklingen.

IT i forskning ved Universitetet i Oslo

Diskusjon om fakultetets håndtering av digital forskningsstøtte og behov som ikke er dekket, kan ikke tas isolert fra prosesser ved UiO. Etter innstilling fra IT-direktøren, oppnevnte Universitetsdirektøren i januar 2014 en arbeidsgruppe med oppdrag å utrede framtidig organisering av IT-støtte til forskning. Arbeidsgruppa overlevert sin rapport «[IT i forskning ved Universitetet i Oslo](#)» januar 2015.

I rapporten formuleres en visjon for IT-støtte til forskning i tre punkter:

- Økt satsing på IT-infrastruktur for tjenester og teknologi for forskning
- Etablering av 'hub-node'-strukturer for samarbeid, kompetanseutvikling og kompetansedeling
- Styrking av kapasitet, bredde og beredskap for forskningsstøtte

Ansvar for å koordinere, styre og prioritere ressursene til dette foreslår arbeidsgruppa å legge til et "eInfrastrukturutvalg". Etter forslaget vil utvalget disponere 15 millioner årlig som deles ut til tidsbegrensede satsinger der forskere og programmerere utvikler digitale tjenester for bruk i forskningen.

Rapporten har vært på høring og fakultetet har gitt en generell tilslutning til etablering av hub-node-organisering. Selv om UiOs fagportefølje er bred og variert, er det en del likhetstrekk i IT-problemstillinger som kan håndteres på sentralt nivå. Ved HF vil det f.eks. kunne være relevant med en hub-node for språk og historieorientert forskning, og en hub-node for miljøene der det er viktig å finne bedre løsninger for å håndtere og jobbe med lyd- og video-data.

I tråd med fakultetets beslutning om en avvikling av den øremerkede finansieringen av fakultetets fellestjenester, ønsker HF også at eventuelle hub-noder eller andre prosjekter ved UiO finansieres av de involverte miljøene/fakultetene og at det ikke settes av midler sentralt til dette.

Rapporten og enhetenes høringsvar er ennå ikke behandlet.

En tilsvarende arbeidsgruppe har utredet framtidig organisering av IT-støtte til utdanning og leverte i november rapporten "[Strategisk utvikling av UiOs utdanningskvalitet: Organisering av utviklings- og støttefunksjoner](#)". Rapporten behandles i SAB arbeidsgruppe for utdanningskvalitet.

Lagring og deling av forskningsdata

Arbeidsgruppen «Lagring og deling av forskningsdata» ved UiO leverte i mai rapporten [Dataeksplosjonen – en stor utfordring, og en gedigen mulighet!](#)

Arbeidsgruppa ble bedt om å kartlegge eksisterende praksis og forskernes behov for lagring og deling av forskningsdata ved UiO, samt anbefale løsninger som samsvarer med finansiørens (bl.a. EU og NFR) økende krav til lagring og deling, og forskernes egne behov.

I rapporten foreslår arbeidsgruppen bl.a. følgende:

- Klare retningslinjer for datahåndtering
- Etableringen av et program for kompetanseutvikling og gode forskningsstøttetjenester
- En klar arbeidsdeling (roller, ansvar og myndighet) institusjonelt, nasjonalt og internasjonalt i forhold til behovene for teknisk infrastruktur, og implisitt utviklingen av et tilbud for mellomlagring og deling av forskningsdata med metadata-beskrivelser ved UiO

Tjenester for Sensitive Data (TSD)

TSD gir forskere ved bl.a. UiO en forskningsplattform som oppfyller lovens strenge krav til behandling og lagring av sensitive forskningsdata. TSD utvikles og driftes av USIT ved UiO, og inngår i NorStore, den nasjonale infrastrukturen for håndtering og lagring av vitenskapelige data. Formålet er å opprette generelle tjenester som kan tjene alle forskningsmiljø med behov for lagring og behandling av sensitive forsknings og eller diagnose-data.

Henvisninger:

[D-sak 1 Fakultetsstyret 31. oktober 2014](#)

[V-sak 2 Fakultetsstyret 28. november 2014](#)

[IT-støtte til forskning og formidling ved UiO](#)

[Nettverk for digital humaniora](#)

[IT i forskning ved UiO – rapport](#)

[IT-støtte til utdanning – rapport](#)

[Lagring og deling av forskningsdata - rapport](#)

[Tjenester for Sensitive Data \(TSD\)](#)